

Alexandru Bulucz: *Valami mindig valamire emlékeztet – Megemlékezés Franz Hodjakról* (Szenkovics Enikő fordításában) **2**.
Franz Hodjak: *Az ősz és mi, Sok jövő* (versek Szenkovics Enikő fordításában) **3**.
Karácsonyi Zsolt: *Franz Hodjak szabadsága* (vezércikk) **3**.
„Mindenhol felfedezhető egy kis kapu, ahol meg lehet pihenni” – Horváth Csaba interjúja Borbé Levente könyvtárossal, biblioterapeutával **4**.
Berta García Faet: *A nyomaveszett; Forgó ház; Önnél súlyos flashback jelentkezik* (versek Nagy Eszter fordításában) **6**.
Lovász Krisztina: *Guruzsma; Matchmaker* (próza) **8**.
Árkossy István: *A kétélű vonal. Száz éve született Nagy László* (esszé) **9**.
Süli István: *Lábunk nyomát – Nemlineáris etűdök, avagy a megnevezés* (próza) **10**.
Borcsa János: *Gyökér és lomb* (esszé) **12**.

Pavilon 420

Herbert Fruzsin: *Így sodorj!; Pácban a család* (próza) **13**.
Szabó Roland: *Van miről írni?; Szorongó nyelv; Kortárs Oedipus; Helyviszonyok egy szobában* (versek) **14**.
Lázár Kinga: *Imától görcsöltünk a Cătușa partján, és esküszöm neked, hogy nem akartunk itt lenni; képek a galaci táncdalfesztiválhoz; Wasteland* (versek) **15**.
Máthé Zsuzsa: *Szitakötő-temető* (próza) **16**.
Vincze Orsolya: *Mikor a hópárdac vakán aludtam; szomorú szadista; Vérhold; Neszek és villanások* (versek) **17**.

Kritika

Magyary Ágnes: *Hajózni kell* (Bánki Éva: *Navigátor*) **18**.
Keszthelyi György: *Pocsolyafélszeget; Ó, déli Kresz; Kuttyavásár Buddhán; Etűd* (versek) **19**.
Száz Pál: *Letűnt Libeň* (próza) **20**.

Kinematográf

Navarrai Mészáros Márton: *Ismeretlen férfi* (James Mangold: *Sehol se otthon*) **23**.

Theátrum

Bartha Réka: *Lebilincselő gyermekvilág, egy szuszra* (Sepsiszentgyörgyi Cimborák Bábszínház. Máté Angi: *Mamó*) **24**.

Kritika

Ferencz-Nagy Zoltán: *A dédunoka, aki történni hagyja magát* (Szabados Attila: *Vérsűrűség*) **25**.

Fülszöveg

Demeter Zsuzsa: *A századik te magad légy* (Konkoly Dániel szerk.: *FISZ25 – Fiatal költők versei 1999-2024*) **26**.

Képregény

Csillag István – Vincze Ferenc: *A nyugdíjas évek* **26**.

Amplitúdó

Jakabffy Tamás: *Vigyázz, melyik vonatra szállsz!* **27**.

Artefaktum

Ferencz-Nagy Zoltán: *Sokan vagyunk mátrixokban sokféleképpen* (MAMÚ Mátrix. Erdélyi Művészeti Központ, Sepsiszentgyörgy) **28**.

Valami mindig valamire emlékeztet

Megemlékezés Franz Hodjakról

A romániai német irodalom impozáns jelensége volt: mély hangja, hatalmas termete és különösen a bozontos, mellére omló szakálla szerzetesi külsőt kölcsönzött Hodjaknak, rendkívüli komolyságot, melyet azonban mindig ellensúlyozni tudott nyelvi humorával. Az irodalmi szövegeken való munkálkodást trébelésként fogta fel. Ezt a kifejezést a képzőművészek szótárából kölcsönözte, és egy beszélgetésen kifejtette: a trébelés a műalkotás utolsó simításaira szolgál egy, a végén gömbformájú vésővel.

Ezzel éles határt húzott a gyakran életrajzi témái és az irodalmi forma közé, amely révén megelevenítette őket: „Kevesebb dolgom lett volna önmagammal, / hogyha nem lettek volna azok a mások, / akik erőszakkal próbálták / a nyelvet kisajátítani, az emlékeztet / kiforgatni, és kizökkenteni álmaimból” – írja egy korai versében, melyben tömören megfogalmazza írói tevékenységének paradoxonát: mások nélkül gondtalanul folyt volna az élet, ám nélkülük nem is születhetett volna meg költői önvallomása sem. A beszéd, az emlékezés és az álom csupán természetes, magától értetődő kifejezési formák maradtak volna, és nem váltak volna az ember őrzésre érdemes kincsévé, aki ezt védve válik igazi költővé.

Hodjak azon romániai német szerzők közé tartozott, akik a szülőföldjükön késői kitelepedőkként vándoroltak ki Németországba: csupán 1992-ben érkezett meg ide. Hogy a Romániában való szokatlanul hosszú tartózkodása nem volt önként vállalt, egy anekdota bizonyítja, melyet a szintén romániai német barátja, Peter Motzan szokott mesélni. 1988-ban, kiábrándultan a számos sikertelen útlevélkérelemtől, illetve amiatt, hogy nem tehetett eleget a külföldi meghívásoknak, Hodjak – a kolozsvári Dacia Könyvkiadó szerkesztőjeként – egyfajta ellenzéki tiltakozóakcióval fenyegetőzött. Mégpedig azzal, hogy női öltözékben, egészen pontosan Carmen-kosztümben fog megjelenni a munkahelyén. Ezzel behívatta magát a helyi szekusfőnökhöz, de egyúttal meg is kapta első külföldi útjának engedélyét is.

Az NDK-ba ment, ahol a keletnémet szerkesztő- és íróvárosa, Wulf Kirsten várt rá, aki még abban az évben egy Hodjak-versválogatást is kiadott az Aufbau kiadónál *Sehnsucht nach Feigenschnaps* [Vágyakozás fűgépálinka után] címmel. Az akkori tárgyilagos stílusához, ironiájához, lakonikusságához, poentírozottságához, szentenciaszerűségéhez és illúziómentességéhez a sokat író és közlő Hodjak mindvégig hű maradt, lett légyen szó költészetről, prózáról, avagy aforizmákról.

Hodjak irodalmi életműve elsősorban a II. világháború utáni romániai időszakot dolgozza fel 1989-ig. A nyomorúság, melyet Gheorghe Gheorghiu-Dej, majd Nicolae Ceaușescu, azaz a „vörös kísértetek / virágkora” hozott Romániára, jelentette a fő témát számára, és 1990-ben a Klagenfurti Irodalmi Napok zsűrijének díját is elhozta neki. Emlékezete újra meg újra utat tört magának a kis boldogságszigetekhez: „a szénaillat a Kárpátok / holdfényes éjszakáira emlékeztet. / Valami mindig valamire emlékeztet. / Talán egy végtelen láncolat ez, / melyet zavarunkban / örökkévalóságnak nevezünk.”

Franz Hodjak 2025. július 6-án, nyolcvanéves korában hunyt el.

SZENKOVICS ENIKŐ fordítása

(A szöveg eredetije a *Frankfurter Allgemeine Zeitung* honlapján jelent meg 2025. július 7-én, *Immer erinnert etwas an etwas. Nachruf auf Franz Hodjak* címmel.)